

Trichomonóza – krmítková nákaza

Od roku 2005 se v Evropě šíří mezi pěnkavovitými ptáky nákaza cizopasným prvokem bičenkou drůbeží. K přenosu může docházet i na krmítcích, je proto potřeba při krmení ptáků zachovávat zvýšenou opatrnost, sledovat zdravotní stav ptáků a v případě, že se nákaza objeví, přikrmování okamžitě přerušit.

Původce onemocnění

Bičenka drůbeží (*Trichomonas gallinae*) patří mezi jaderné jednobuněčné organismy, prvoky. Je dlouhá okolo jedné setiny milimětru, je tedy mnohem větší než bakterie, přesto je viditelná jen mikroskopem s velkým zvětšením. Patří mezi anaerobní bičkovce, nesnáší delší pobyt na vzduchu mimo tělo hostitele. Nevytváří žádná klidová stadia, šíří se jedině přímo. Různé kmeny jsou různě patogenní, od téměř neškodných až po takové, jejichž epidemie způsobují významné snížení početnosti zasažených populací. Také vnímavost různých ptáků se liší, někteří jedinci se s nákazou vyrovnávají lépe, jiní hůře.

Jaké druhy napadá?

Ptačí trichomonóza, neboli napadení bičenkami, se dříve vyskytovala téměř výhradně u holubovitých, případně u dravců, kteří se holuby živí. V roce 2005 byl poprvé ve Velké Británii zaznamenán větší výskyt u pěnkavovitých ptáků, především u zvonků, jejichž počty od té doby poklesly v mnoha zemích Evropy. V mnohem menší míře napadají bičenky i další druhy. Lokální epidemie propukají nejčastěji na konci léta a na počátku podzimu.

Bičenky drůbeží parazitují výhradně na ptácích, nejsou přenosné na člověka ani na jiné savce. Napadení domácích ptáků je výjimečné.

Přenos a průběh onemocnění

Bičenky žijí v zadní části ústní dutiny, v jícnu a ve voleti. Zde se postupně namnoží a způsobují rozsáhlé záněty, které znemožňují polykání a ptáci nakonec uhynou hladem. V některých případech se ptáci zřejmě i udusí při pokusech o spolknutí potravy.

K přenosu nákazy dochází při přímém kontaktu, při předávání potravy, zejména při krmení z volete. Bičenky se přenáší i slinami na zbytcích potravy, které nakažený pták zahodí či nedokáže spolknout, nebo i vodou, kterou ptáci pijí. Protože bičenky nevydrží dlouho mimo tělo hostitele, nepřežijí například vyschnutí, jsou pro přenos ideální místa, kde se shromažďuje větší množství ptáků. Bohužel k těmto místům patří i krmítka.

Jak poznám nákazu?

Podrobněji prohlížet bychom měli hlavně zvonky, čížky, případně další zrnožravé ptáky. Základními příznaky onemocnění jsou netečnost, načepýřené peří a menší úniková vzdálenost. Ptákům napadeným bičenkami tečou sliny, často mají mokré opeření kolem zobáku, těžce polykají, vyplivují potravu nebo i těžce dýchají, mohou mít viditelné otoky na krku. Onemocnění trvá několik dnů až týdnů. V konečných stadiích bývají ptáci viditelně vyhublí.

Trichomonóza na krmítku

Pokud se nakažení ptáci objeví na krmítku, případně v okolí ptáci přímo hynou, je třeba okamžitě s krmením přestat, krmítka vyčistit, případně i vydesinfikovat slabým roztokem chlornanu sodného (např. Savo), opláchnout a především nechat pořádně vyschnout. Právě vysušení je důležité, protože bičenky přímo zabíjí. Následně přerušíme krmení a napajedla necháme bez vody, čímž zabráníme shlukování ptáků. Po uplynutí dvou týdnů můžeme zkusit opět krmit, sledujeme ale bedlivě zdravotní stav ptáků, a v případě opakovaného výskytu onemocnění okamžitě krmení opět přerušíme. Je lépe nutit ptáky k hledání přirozené potravy na větším území, než je vystavovat nebezpečí smrtelné nákazy na stále plném krmítku.

Jak mohu pomoci?

Nákazu ve volné přírodě není možné léčit, jediným preventivním opatřením je zachovávaní hygieny na krmítcích, výrazné omezení krmení (aby krmítka byla plná jen část dne), případně úplné odstranění krmítek.

Pozorování ptáků vykazujících specifické příznaky či nález uhynulých jedinců zapište do Faunistické databáze ČSO avif.birds.cz, zvolte odpovídající možnost v poli Aktivita a dopište případné poznámky. Pomůžete tak zmapovat výskyt a rozsah trichomonózy u nás.

Kontakt

V případě nejasností či dotazů se obraťte na kancelář ČSO (cso@birdlife.cz, 777 330 355) ...

